

инвестиционни проекти навлизат във фаза на изпълнение, например газопроводите до Гърция и Сърбия, отсечки от магистралите "Хемус", "Струма", "Европа. Предвижда се и ускоряване на усвояването на евросубсидиите, което също ще стимулира различни индустриални сектори.

Ако България бъде поканена да се присъедини към валутно-обменния механизъм ERM2 като първа стъпка към влизането в еврозоната, това ще стабилизира още повече цялата икономика и ще стимулира банките. Още повече, че те се намират в момента в завидно състояние и регистрираха близо 1 млрд. евро печалби за миналата година. Техните сейфове са пълни и очакват само да бъдат потърсени за финансирането на разумни и обосновани проекти.

Икономическото развитие на страната зависи и от потенциала на българската икономика, силно обвързана с износа, чието успешно развитие в последно време все по-осезаемо се затруднява от липсата на работна ръка. А нея я няма, защото досега трудът не навсякъде се възприемаше като най-важния капитал на бизнеса и съответно не се заплащаше достатъчно добре. Поради тази причина стотици хиляди българи емигрираха, търсейки по-приличен живот в чужбина. Сега е дошло времето тенденцията да се обърне, но това няма как да стане изведнъж и ще трябва време и повече пари за трудови възнаграждения, които да накарат хората да останат в страната, а емигрантите да си помислят за връщане и работа в родината.

Очаква се новите инвестиции в експортно ориентирани производства може да се активизират. България може да се възползва от дългосрочното си предимство да е част от общия европейски пазар с все още по-ниски разходи за бизнес. Ако това се случи, ще бъде в сектори с висока производителност на труда именно заради ниската безработица и нарастващите възнаграждения. Това ще бъде онзи процес на трансформация на структурата на българската икономика към повече използване на знание, технологии и капитал, за която в последните години все по-активно говорим.

България се нуждае от ускоряване на доходите и потреблението, защото според последните данни българите са на последно място в Европа по годишен БВП на глава от населението – 7300 евро срещу средно 15 000 евро за ЕС. Това от гледна точка на националната икономика означава по-слабо търсене, по-слаби продажби и по-слабо производство поради ниска покупателна способност. Обещаваният ръст на заплатите в публичния сектор не е огромен, но все пак е чувствителен и е почти сигурно, че ще дръпне нагоре и заплатите в частния сектор.

Налице известни рискове пред публичните финанси вследствие на системното неизпълнение на капиталовите разходи на фона на повишаване и преизпълнение на текущите разходи. Тази тенденция значително намалява възможността на правителството да "маневрира" при настъпване на неблагоприятно развитие в икономиката.

В момента трудно могат да се прогнозират показателите за растеж на българската икономика се ревизират на база на настъпващите неочаквани промени във външната среда, породена от пандемията COVID 19.

- * На база посоченото по-горе, към момента на изготвяне на настоящия доклад, оценяваме другите рискове, свързани с влиянието на основните макроикономически фактори като: **средни**

♦ **Несистематични (микроикономически) рискове:**

Традиционно несистематичните рискове се разглеждат на две нива – отраслов риск, касаещ несигурностите в развитието на отрасъла ни и общ фирмен риск, произтичащ от спецификите на дружеството ни.

✓ **Отраслов (секторен) риск:**

Появява се във вероятността от негативни тенденции в развитието на отрасъла като цяло, технологичната обезпеченост, нормативната база, конкурентната среда и характеристиките на пазарната среда.

В началото на 2020г. в следствие на разпространение на новия коронавирус (COVID-19) в световен мащаб Световната здравна организация обяви и наличието на пандемия от коронавирус.

В резултат на това в областта на спорта се стигна до прекратяването на всички турнири под егидата на УЕФА, националните първенства по футбол в почти всички европейски страни са прекратени.

Националното първенството е прекъснато към момента до 13.04.2020г. До 29.03.2020 са забранени и тренировките на отборите от професионалния и аматьорския футбол. Провеждането на Евро 2020 и Олимпийските игри в Пекин са зависими от последващото развитие на пандемията в национален и световен мащаб.

Ситуацията в страната и съответно предприетите мерки от държавните власти са изключително динамични.

* На база посоченото по-горе и спецификата на отрасъла ни, към момента на изготвяне на настоящия доклад, оценяваме отрасловия риск като: **среден**.

✓ **Технологичен риск:**

Технологичният риск е произведен от необходимите нови технологии за обслужване дейността на дружеството и от скоростта, с която се развиват те. Налице е обратна зависимост на този риск спрямо технологичното фирмено обезпечение.

* На база използваните от дружеството ни технологии и спецификата на дейността, към момента на изготвяне на настоящия доклад оценяваме технологичния риск като: **без риск**.

✓ **Фирмен риск:**

Свързан е с характера на основната дейност на дружеството, с технологията и организацията на цялостната му активност, както и с обезпечеността на дружеството с финансови ресурси. Подкатегории на фирмения риск са: бизнес риск и финансов риск. Основният фирмен риск е свързан със способността на дружеството да генерира приходи, а оттам и положителен финансов резултат.

Управлението на фирмения риск за дружеството ни засяга анализа на продуктите/услугите, които се предлагат от „ПФК Черно море“ АД, обезпечеността с човешки ресурси, управленските решения на оперативното и стратегическо ниво, контрола върху прилагането на приетите планове и стратегии за развитие.

* На база посоченото по-горе и спецификата на дейността ни, към момента на изготвяне на настоящия доклад оценяваме фирмения риск като: **среден**.

✓ **Финансов риск:**

Финансовият риск на дружеството е свързан с възможността от влошаване на събираемостта на вземанията и изплащането на задълженията към кредиторите, което би могло да доведе до затруднено финансово състояние.

Като основен проблем в макроикономически аспект са високите стойности на междуфирмена задължнялост. Негативен ефект върху предприятията и задължнялостта имат ниският ръст на БВП, неблагоприятният бизнес климат, свиването на инвестициите, нарастването на случаите с фактическа неплатежоспособност, фалитите и бавните процедури по несъстоятелност. Броят на необслужените кредити остава висок. Положително влияние върху задължнялостта може да се очаква от засилването на износа, ниските петролни цени, получаването на средства от ЕС и евентуалното ускоряване на икономическия ръст у нас благодарение на постепенното икономическо подобрене в страните на ЕС. Но основно решение на проблема засега е ускореното

усвояване на еврофондове и по-достъпното, нисколихвено, банково финансиране за бизнеса, както и директивното налагане на срокове за разплащане.

Управлението на финансовия риск за дружеството ни е фокусирано върху оптимизиране на оперативните разходи и повишаване на приходите.

* На база посоченото по-горе и анализа на финансовото ни състояние, към момента на изготвяне на настоящия доклад оценяваме финансовия риск като: **среден**.

✓ **Ликвиден риск:**

Неспособността на дружеството да покрива насрещните си задължения съгласно техния падеж е израз на ликвиден риск. Ликвидността зависи главно от наличието в дружеството на парични средства или на съответните им алтернативи. Другият основен фактор, който влияе силно е свързан с привлечения капитал. Той трябва да се поддържа в оптимално равнище, като се контролира както нивото на заемните средства, така и стойностите на задълженията към доставчиците и към клиентите на дружеството.

Управлението на ликвидния риск за дружеството ни изисква консервативна политика по ликвидността чрез постоянно поддържане на оптимален ликвиден запас парични средства, добра способност за финансиране на фирмената дейност, осигуряване и поддържане на адекватни кредитни ресурси, ежедневен мониторинг на наличните парични средства, предстоящи плащания и падежи.

* На база посоченото по-горе и анализа на задълженията на дружеството ни, към момента на изготвяне на настоящия доклад оценяваме ликвидния риск като: **нисък**.

✓ **Ценови риск:**

Ценовият риск се определя в две направления: по отношение на пазарната конюнктура и по отношение на вътрешнофирмените производствени разходи. Продажната цена трябва да бъде съобразена и с двата фактора, като се цели тя да покрива разходите на предприятието и да носи определена норма на печалба. Цената, съответно не следва да се отдалечава значително от дефинираната на пазара, тъй като това ще рефлектира върху търсенето на фирмените продукти/услуги.

Управлението на ценовия риск за дружеството ни изисква периодичен анализ и предоговаряне на договорните параметри с клиенти и доставчици съобразно пазарните промени.

* На база посоченото по-горе, пазарната конюнктура, както и нивото на вътрешнофирмени разходи и нивото на печалбата ни, към момента на изготвяне на настоящия доклад оценяваме ценовия риск като: **среден**.

✓ **Риск, свързан с паричния поток:**

Рискът, свързан с паричния поток разглежда проблемите с наличните парични средства в дружеството. Тук от съществено значение е договорната политика, която следва да защитава фирмените финанси, като гарантира регулярни входящи потоци от страна на клиенти, както и навременни плащания на задълженията.

Управлението на риска, свързан с паричните потоци за дружеството ни изисква поддържане на положителна стойност на ликвидността, т.е. готовност за посрещане на текущите задължения.

* На база посоченото по-горе и анализа на входящите и изходящите ни парични потоци, установените дългогодишни взаимоотношения с контрагенти- кредитори към момента на изготвяне на настоящия доклад оценяваме риска, свързан с паричния поток като: **нисък**.

✓ **Кредитен риск:**

Ако дружеството използва заемни средства, то тогава е изложено на кредитен риск. Възниква, когато съществува вероятност кредитополучателят да не изпълнява съзнателно или да е в невъзможност да изпълни поетия от него ангажимент по сключения договор за заем или когато клиентите на дружеството не са в състояние да изплатят изцяло или в обичайно предвидимите срокове дължимите от тях суми.

Дружеството не ползва кредити от банкови институции.

В „Професионален футболен клуб Черно море“ АД предприетите мерки за управление на риска са в две основни насоки – поддържане на оптимална касова наличност като основен вътрешен източник на ликвидност и осигуряване на привлечени средства от външни източници чрез сключени договори за заеми. Дружеството работи основно с няколко кредитори и към момента не е изпитвало затруднения при договарянето на нови търговски кредити. Необходимостта от използване на привлечени средства е следствие от спецификата на дейността.

Усилията на Ръководството са насочени към осигуряване на достатъчно входящи парични потоци за покриване на текущите задължения. Инвестициите са насочени към покупката на професионални футболисти, с цел класиране за участия в турнирите на УЕФА.

* На база посоченото по-горе, познаването на кредитната политика на банките, състоянието на банковата система по време на финансова криза, както и кредитната политика на дружеството, към момента на изготвяне на настоящия доклад оценяваме кредитния риск като: *среден*.

✓ **Инвестиционен риск:**

Инвестиционният риск се изразява в това дали реалната доходност от направена инвестиция се различава от предварително планираната такава. Поради дефицита на финансов ресурс и съществуващата финансова криза, банките не финансират много от проектите, класирани по новите рискови матрици. Налага се преразглеждане на планираните инвестиции и специално внимание върху тези с критична значимост за успеха на дружеството и върху тези с бърза възвръщаемост.

* На база посоченото по-горе и реализираните от нас инвестиционни мероприятия, към момента на изготвяне на настоящия доклад, оценяваме инвестиционния риск като: *нисък*.

✓ **Регулативен риск:**

Регулативният риск е свързан с вероятността да се понесат загуби в резултат на нарушения или неспазване на законовите и подзаконовите нормативни актове или вътрешнодружествените документи, както и от загуби в резултат на интервенция на данъчните власти. Този риск се отнася и за промени в нормативната база, свързани с опазването на околната среда, както и с вероятността дружеството да не бъде в състояние да изпълнява предписанията и изискванията на екологичното законодателство и компетентните органи, за което да му бъдат налагани съответните наказания.

* На база посоченото по-горе, прилаганата от дружеството ни политика и познаването на нормативната база, към момента на изготвяне на настоящия доклад, оценяваме регулативния риск като: *нисък*.

✓ **Рискове, свързани с продуктите и пазарите:**

Този риск се свързва с възможността на дружеството да произвежда услуги, които не могат да се реализират успешно на съществуващия пазар.

* На база посоченото по-горе и изпълнението на продуктовата и пласментната ни политики, към момента на изготвяне на настоящия доклад оценяваме рисковете, свързани с продуктите и пазарите като: *без риск*.

✓ **Риск, свързан с корпоративната сигурност:**

Този риск е актуален и засяга редица аспекти от фирмената сигурност като ефективно противодействие на нелоялната конкуренция; надеждна защита на търговската тайна; прилагане на практически мерки за редуциране и неутрализиране на корпоративни заплахи; мотивиране, обучаване и възпитаване на служителите за избягване пропуски в системата за фирмена сигурност.

* На база посоченото по-горе и познаване нивото на фирмена сигурност, към момента на изготвяне на настоящия доклад оценяваме риска, свързан с корпоративната сигурност като: **нисък**.

ТАБЛИЦА ЗА ПРОХОДИМОСТТА НА БИЗНЕСА

	Политически риск	Валутен риск	Инфлационен риск	Риск от лицензионни режими	Други рискове, свързани с влиянието на основни макроикономически фактори	Секторен риск	Технологичен риск	Фирмен риск	Финансов риск	Ликвиден риск	Ценови риск	Риск, свързан с паричния поток	Кредитен риск	Инвестиционен риск	Регулативен риск	Рискове, свързани с проуктите и пазарите	Риск, свързан с корпоративната сигурност
Много Висок																	
Висок																	
Среден			X		X	X		X	X		X		X				
Нисък	X	X		X						X		X		X	X		X
Без риск							X									X	